

Povijest knjižnice Jezične gimnazije u Osijeku

Lišnić, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:602352>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Preddiplomski studij informatologije

Laura Lišnić

Povijest knjižnice Jezične gimnazije u Osijeku

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Marija Erl Šafar

Sumentorica: dr. sc. Tihana Lubina, poslijedoktorandica

Osijek, 2021.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij informatologije

Laura Lišnić

Povijest knjižnice Jezične gimnazije u Osijeku

Završni rad

Društvene znanosti, Informacijske i komunikacijske znanosti, Knjižničarstvo

Mentorica: doc. dr. sc. Marija Erl Šafar

Sumentorica: dr.sc. Tihana Lubina, poslijedoktorandica

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno izradila i da u njemu nema preuzetih dijelova tekstova tuđih radova bez označenog izvora.

Vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj završni rad u mrežnoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Osijek, 7. rujna 2021. godine

Laura Lišnić, 0122229022

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink that reads "Laura Lišnić".

Sažetak

Knjižnica II. gimnazije u Osijeku građu je naslijedila od Gimnazije „Sara Bertić“ i Centra za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“, poznatijeg kao CUO, te svake godine nabavlja lektirnu građu i stručnu literaturu. Nastanak škole, a samim time i knjižnice, potječe još od gimnazija 19. i 20. stoljeća koje su djelovale po raznim programima i pod raznim imenima pa je tako ime II. gimnazije nastalo tek 1992. godine, to jest knjižnica je počela djelovati tek nakon zatvaranja ustanove CUO „Braća Ribar“. Kao što je to bio običaj, svaka je škola imala svoju zastavu koja ju opisuje, a zastava Gimnazije crvena je s pozlaćenim rubovima i na čuvanju je u Muzeju Slavonije. Škole su prije imale drukčiji program nego danas pa se tako nekada, osim ocjena vrlo sličnim sadašnjima, vrednovalo i vladanje učenika. Ako ono ne bi bilo sukladno propisima, učenici bi nekoliko sati provodili u strogom zatvoru ili bi bili isključeni iz škole te osuđeni samo na završavanje pučkih škola. Osim gimnazija, u Osijeku su postojale i šegrtske škole, trgovačka, crtarska (crtачka), glazbena i još nekoliko strukovnih, a ponašanje profesora bilo je praćeno kao i učeničko ponašanje pa nije bila rijetkost vidjeti da profesor dobiva ukor zbog zanemarivanja svojih obaveza.

Također, u posljednjem dijelu ovog završnog rada, točnije u intervjuu s Ivanom Pazaver, knjižničarkom II. gimnazije Osijek, donosi se pregled usluga koje knjižnica II. gimnazije danas pruža svojim korisnicima te knjižničarkin vlastiti stav i pogled na knjižničarsku djelatnost i ljubav prema čitanju.

Ključne riječi: II. gimnazija Osijek, CUO „Braća Ribar“, Gimnazija „Sara Bertić“, intervju

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Povijest II. gimnazije u Osijeku.....	3
2.1. Utvrđivanje imena II. gimnazije u Osijeku	3
2.1.1. Ženska realna gimnazija.....	3
2.1.2. Gimnazija „Sara Bertić“	4
2.2. Centar za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“	5
3. Obrazovanje osječkih knjižničara u razdoblju od 1977. do 1990. godine	6
4. Srednjoškolsko obrazovanje u Osijeku (od 1729. do I. svjetskoga rata)	8
4.1. Razvoj srednjih škola u Osijeku	8
4.2. Vrste osječkih srednjih škola	9
5. Osječki školski život krajem 19. i početkom 20. stoljeća.....	11
5.1. Osječke gimnazije.....	11
5.2. Vrednovanje nastavnih predmeta	12
5.3. Posljedice nedoličnoga ponašanja	13
5.4. O učiteljima Realne i Velike gimnazije u Osijeku	14
6. Intervju s Ivanom Pazaver, profesoricom i knjižničarkom knjižnice II. gimnazije Osijek 16	
7. Zaključak.....	21
8. Prilozi.....	22
9. Popis literature	24

1. Uvod

Knjižnica Jezične, odnosno II. gimnazije u Osijeku započela je sa svojim djelovanjem 1992. godine, upravo nakon što je Centar za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“ (CUO) prestao sa svojim radom. Građu koja je postojala u knjižnici gore spomenutoga Centra, osoblje je podijelilo na tri dijela te je bila namijenjena knjižnicama I., II. i III. gimnazije u Osijeku. Osim navedene građe, Jezična gimnazija je naslijedila i građu Gimnazije „Sara Bertić“, također iz Osijeka. Prva djelatnica, tj. voditeljica knjižnice bila je profesorica Ljuba Radman koja se još školske 1993./1994. godine posvetila inventarizaciji pristiglih knjiga i katalogizaciji cjelokupnoga fonda. Knjižnica je sljedećih desetak godina raspolagala trima prostorijama, uključujući zatvoreno spremište, otvoreno spremište te prostor za posudbu s čitaonicom. Ipak, rastom broja učenika, knjižničarka Ivana Pazaver prepustila je dvije prostorije profesorima za izvođenje nastave iako se jedna manja prostorija ponekad i dalje koristi kao čitaonica te prostor za odmor učenika. Nekoliko godina kasnije knjižnični prostor potpuno je preuređen pod vodstvom knjižničarke Ivane Pazaver i uz pomoć studenata informacijskih znanosti Filozofskoga fakulteta u Osijeku, kojima je taj posao poslužio kao stručna praksa, a čime se provela i revizija te otpis knjižnične građe.

Danas se knjižnični fond Jezične gimnazije sastoji od 14 897 jedinica knjižne građe, od čega je 60% obvezna lektira, dok stručna literatura broji 40% građe. Knjižnica redovno nabavlja novu građu te se zadnjih godina radi i na povećanju primjeraka iz beletristike. U sklopu građe knjižnica posjeduje primjerke na stranim jezicima, kao što su engleski i njemački, ali i francuski i talijanski jezik. Osim navedene građe, u knjižnici se nalaze i dva računala s pristupom internetu koja su namijenjena isključivo učenicima i njihovim potrebama te jedno računalo namijenjeno knjižničnom osoblju uz pisac kojim se mogu koristiti i učenici. Jedan od značajnijih načina nabave fonda sastojao se od donacija te se među važnijim donatorima ističu Ministarstvo prosvjete, Veleposlanstvo Republike Francuske i Goetheov institut iz Zagreba. Pokraj knjižne građe, u knjižnici se nalazi i mali broj raznih časopisa te audio-vizualna građa. Velika većina građe u sklopu je slobodnoga pristupa te se klasificira prema UDK-u i tako smješta na police. Građa se obrađuje putem MetelWin računalnog programa te se smatra da će u bližoj budućnosti korisnicima biti omogućeno pretraživanje građe na internetu.

Knjižnica ima praksu upoznavanja učenika sa svojim radom u prvom razredu te ih se na taj način upoznaje s njihovim obvezama u vezi knjižnice. Učenicima je uvijek dostupna pomoć

pri izboru literature te ih knjižničarke osposobljavaju i ohrabruju na samostalno korištenje građom uz pomoć UDK sustava, a što im ujedno omogućava olakšano korištenje svake knjižnice koja koristi isti sustav. Jedna od knjižničarki, profesorica Marijana Kušen, preuzela je ulogu ispitnog koordinatora državne mature te se, osim redovnih poslova u knjižnici, uključuje i u provedbu probne državne mature koja se održava u trećem razredu kako bi se pripremilo učenike za četvrti razred i pravu državnu maturu. Jedna od aktivnosti koja se organizira svake godine je i odlazak na Interliber, najveći hrvatski sajam knjiga koji se održava u Zagrebu. Osim Interlibera, knjižnica organizira i odlaske na razne izložbe, posjet Vukovaru u sklopu obljetnice pada grada Vukovara, međunarodne projekte, književne susrete, predstavljanje knjiga i slično. Knjižnica izrađuje iskaznice uz pomoć kojih je služenje knjižničnom građom dostupno svim učenicima i djelatnicima. Svatko može posuditi tri knjige na 14 dana te je moguć produžetak, uz uvjet da se do kraja nastavne godine vrati sve što je posuđeno. Preko praznika je također moguće posuđivati građu, ali uz prethodni dogovor s knjižničarkama. Građa koja se smatra rijetkom i starom dostupna je za korištenje samo u prostoru knjižnice, kao i novine, stručni časopisi i referentna literatura.¹

¹ Usp. Radman, Ljuba. Povijesni hod. u: II. gimnazija Osijek : 95 godina od početaka 20 godina u suvremenosti. Osijek : II. gimnazija Osijek, 2012. Str. 49-52.

2. Povijest II. gimnazije u Osijeku

2.1. Utvrđivanje imena II. gimnazije u Osijeku

Činjenica je da se o temi II. gimnazije u Osijeku slabo pisalo nakon prestanka izlaženja godišnjih izvješća završetkom Drugoga svjetskog rata. Smatra se da je to posljedica rijetkog obilježavanja obljetnica škole, naime, Jezična gimnazija u Osijeku obilježila je samo dvije obljetnice. Prva je bila 10. obljetnica 1927. godine, a druga, 25. obljetnica, održala se 1942. godine. Nakon toga jedino značajnije obilježavanje bilo je 1997. godine povodom 70. obljetnice koja se obilježila samo izložbom pod nazivom „Kroz prošlost II. gimnazije: 1917.-1997.“, gdje su predstavljeni samo najvažniji podaci o školi. Sam razvoj škole bio je temeljen na društveno-političkim prilikama koje su se uvelike odrazile na odgojno-obrazovni sustav. Tako je škola s vremenom često mijenjala i svoj naziv: od 1917. do 1920. godine djelovala je pod nazivom Privremeni viši ženski licej i ženska realna gimnazija, zatim je sljedeće tri godine nosila naziv Kraljevska ženska realna gimnazija i viši ženski licej, 1923. godine na dvije je godine promijenila naziv u Kraljevska ženska realna gimnazija, a potom je dvije godine nosila naziv Državna ženska realna gimnazija; 1925. godine ponovno je promijenila naziv u Druga gimnazija (ženska) te isti naziv zadržala do 1945. godine kada je na deset godina promijenila naziv u Druga gimnazija; 1955. godine na dvije je godine zadržala ime Druga gimnazija kako bi odmah potom dobila naziv Gimnazija „Sara Bertić“ koji se zadržao idućih dvadeset godina. Centar za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“ bio je naziv koji je krasio školu od 1977. do 1992. kada je škola konačno dobila naziv Druga gimnazija Osijek i do danas zadržala isti.²

2.1.1. Ženska realna gimnazija

Gledajući kroz povijest, ženama je pravo na obrazovanje često bilo uskraćeno. Isti slučaj dogodio se i u Osijeku gdje su u razdoblju do 1917. godine postojale samo dvije gimnazije koje su bile namijenjene dječacima. Jedini način na koji su se djevojčice mogle obrazovati bio je pohađanjem privatnih viših ženskih škola, kojih je bilo nekoliko, ali u kojima se nije mnogo učilo. Čest slučaj prilikom ovakve vrste obrazovanja bio je taj da se djevojčice učilo na tečajevima kako voditi kućanstvo i brak. Ponekad su uspijevale upisati muške gimnazije te su nakon toga odlazile razvijati karijeru u inozemstvo iz kojega se više nisu niti vraćale. Tako je došlo do razvoja Višeg ženskog liceja koji je djelovao s manjim promjenama i u kojem se

² Usp. Radman, Ljuba. Povijesni hod. u: II. gimnazija Osijek : 95 godina od početaka 20 godina u suvremenosti. Osijek : II. gimnazija Osijek, 2012. Str. 17-18.

podučavao vjeronauk, hrvatski jezik, nekoliko stranih jezika, svjetska književnost, zemljopis, matematika, krasopis i slično. Kako bi upisale tu školu, učenice su trebale položiti prijamni ispit iz hrvatskoga, njemačkoga i francuskoga jezika i matematike. Školu je sveukupno pohađalo 266 učenica, no samo 35 ih je maturiralo. Nakon završetka škole učenice su mogle raditi kao privremene učiteljice nižih pučkih škola ili položiti prijemni ispit Muške realne gimnazije kako bi nastavile na studij. Neki od podataka koji su se prikupljali o učenicama bili su oni na temu vjeroispovijesti, gdje su većinu obuhvaćale učenice katoličke vjeroispovijesti, zatim pravoslavne, židovske te najmanje evangelističke. Također, prikupljali su se podatci i o zanimanju roditelja gdje se došlo do zaključka da je najviše bilo roditelja činovnika, zatim intelektualaca, trgovaca, ugostitelja, obrtnika, seljaka i drugih. 1925. godine došlo je do ujedinjenja gimnazija gdje su sve gimnazije pretvorene u realne osim nekoliko klasičnih te su ženske izjednačene s muškim gimnazijama. Ženska Realna gimnazija djelovala je u razdoblju od 1917. do 1945. godine.³

Učenice su polagale malu i veliku maturu te su po završetku nižih razreda škole imale priliku pohađati učiteljsku školu, trgovačku akademiju, urede, obrt i kućanstvo, dok su se viši razredi pripremali za studij na sveučilištima gdje je najviše učenica odlazilo obrazovati se u spektru nastavničkih i medicinskih zvanja.⁴

Svake akademske godine birali su predsjednicu, potpredsjednicu, blagajnicu, tajnicu i knjižničarku te je škola imala svoju knjižnicu koja se sastojala od 800 jedinica knjižne građe na hrvatskom, francuskom i njemačkom jeziku. Ključni aspekti za opstanak knjižnice bile su donacije i članarina.⁵

2.1.2. Gimnazija „Sara Bertić“

Nakon što je škola djelovala na istoj lokaciji kao i vojna bolnica, učenice su zajedničkim snagama očistile poslijeratnu zgradu sadašnje Ekonomske i upravne škole kako bi u njoj nastavile svoje obrazovanje. Usprkos tome, početak je bio težak zbog toga što nakon rata učenice i djelatnici nisu imali niti osnovni namještaj kojim bi se služili tijekom nastave pa je čak poslana i zamolba da si sami donose stolce u školu. Godine 1945. došlo je do promjene programa škole uzrokovane novim političkim sustavom socijalističke Jugoslavije. Osim organizacije rada škole, mijenjao se i njezin sadržaj te struktura nastavnog plana i programa.

³ Isto, str. 18-22.

⁴ Usp. Radman, Ljuba. Povijesni hod. u: II. gimnazija Osijek : 95 godina od početaka 20 godina u suvremenosti. Osijek : II. gimnazija Osijek, 2012. Str. 24.

⁵ Isto, str. 26.

Te promjene dovele su do uvođenja seminarske nastave te smjerova poput društveno-jezičnih, matematičko-prirodoslovnih, pedagoških i općih. Također, engleski i ruski jezik uvedeni su kao zamjena njemačkom i talijanskom te je uvedena izborna nastava. Škola je pod nazivom Gimnazije „Sara Bertić“ djelovala od 1945. do 1977. godine.⁶

Šezdesetih godina prošloga stoljeća škola je osnovala umjetničko i sportsko društvo te školski list pod nazivom „Koraci“. Obasuti aktivnostima, učenici su imali priliku maknuti misli s nastavnih obveza te zadovoljiti svoje kulturne i sportske potrebe. U školi su predavali iznimno sposobni profesori koji su pružali vrhunsko obrazovanje učenicima i na taj način ih pripremali za fakultetsko obrazovanje i u Hrvatskoj i u inozemstvu gdje je velik broj učenika izgradio uspješne karijere vrijedne spomena.⁷

2.2. Centar za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“

U razdoblju od 1945. godine do 1977. godine Gimnazija je često mijenjala svoju lokaciju. Od tri zgrade u kojima je djelovala, dvije se još uvijek koriste kao školske. Jedna djeluje kao Ekonomska i upravna škola, a druga kao III. (Matematička) gimnazija u Osijeku. Centar za usmjereno obrazovanje, poznatiji kao CUO „Braća Ribar“, dao je svoj prostor Gimnaziji na korištenje 1981. godine. Kao zahvalu za to, grad Osijek Centru je ustupio zgradu koja danas djeluje kao zgrada II. gimnazije u Osijeku. S obzirom na to da su učenici Gimnaziju pohađali u tri zgrade od kojih niti jedna nije sadašnja zgrada Jezične gimnazije, vezani su uz zgrade gdje su pohađali nastavu iako trenutna produžuje tradiciju. Zanimljivo je da su razne generacije zbog čestog preseljavanja škole svoje godišnjice mature obilježavale u različitim zgradama.⁸

⁶ Isto, str. 30-31.

⁷ Isto, str. 38-39.

⁸ Usp. Radman, Ljuba. Povijesni hod. u: II. gimnazija Osijek : 95 godina od početaka 20 godina u suvremenosti. Osijek : II. gimnazija Osijek, 2012. Str. 33.

3. Obrazovanje osječkih knjižničara u razdoblju od 1977. do 1990. godine

Školovanje knjižničara u informacijsko-dokumentacijskim (INDOK) djelatnostima u Osijeku se odvijalo u Centru za usmjereno obrazovanje, poznatijem kao CUO „Braća Ribar“. Centar je nastao 1977. godine kao posljedica udruživanja triju gimnazija te je u programu imao odgojno-obrazovne, matematičko-informatičke i kulturno-umjetničke struke u koju je pripadala INDOK djelatnost. Učenici su tijekom prva dva razreda učili osnove svih struka, a u trećem su se razredu usmjeravali na program željenoga područja. Plan i program koji se tada provodio u nastavi često se nadopunjavao i poboljšavao, čime je došlo do ravnoteže između općeg i stručnog obrazovanja te određene podloge za razvoj znanja potrebnog u vođenju knjižnice. Također, CUO je po završetku obrazovanja provodio stručne ispite za knjižničare, a u međuvremenu bi učenici obavljali obaveznu stručnu praksu. CUO „Braća Ribar“ postavio je dobre uvjete za obrazovanje učenika te je na korištenje pružao knjižnicu opremljenu fondovima triju knjižnica iz gimnazija, ali i dvije čitaonice u njezinu sklopu. Osim čitaonice namijenjene učenicima i one namijenjene profesorima, zgrada je sadržavala i prostoriju namijenjenu isključivo za knjižničarske predmete i obavljanje prakse.⁹

Knjižnica je bila moderna te je posjedovala namještaj i sva potrebna tehnička pomagala osim računala koje je bilo u planu nabave. Broj računala kretao se oko 15, no oni su bili namijenjeni nastavi. Knjižnični fond se sastojao od oko četrdeset tisuća svezaka knjiga, časopisa s 53 tekuća naslova te AV-građe. Lektira je zauzimala veći dio fonda, no postojala je i poveća zbirka referentne te stručne literature vezane uz nastavne predmete. Većinski dio fonda bio je slobodnoga pristupa te je bio klasificiran po UDK, katalogiziran po ISBD-ima te Pravilniku priručniku Eve Verone. Knjižnica je imala četiri zaposlenika te se u njoj odvijao dio stručne prakse.¹⁰

Nastavni program sadržavao je mnoštvo stručnih predmeta koje je predavala voditeljica knjižnice, magistra informacijskih znanosti, koja je učenike upućivala, osim u obveznoj

⁹ Usp. Radman, Ljuba. „Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine: Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine.“ 1998: 9.

¹⁰ Usp. Radman, Ljuba. „Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine: Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine.“ 1998: 9.

knjižnici, na obavljanje prakse i u arhivu ili muzeju. Cijelo doba u kojemu se ovakav način obrazovanja u Centru za usmjereno obrazovanje odvijao iznijelo je 11 generacija knjižničara, čiji sveukupni broj prestiže 250. Suradnici koji su djelovali u INDOK djelatnosti mogli su se opredijeliti za bibliotečno-dokumentacijsko, arhivsko, informatičko ili knjižarsko izbornu područje. Bibliotečno-dokumentacijsko područje bilo je ono koje se najčešće izabiralo, a odmah iza njega slijedilo je arhivsko. Područja su često bila kombinirana pa je tako postajala kombinacija knjižničara/arhivara ili knjižničara/informatora. Bibliotečno-informacijsko izbornu područje većinom su izabirale djevojke, a mladića je bila samo nekolicina.¹¹

¹¹ Isto.

4. Srednjoškolsko obrazovanje u Osijeku (od 1729. do I. svjetskoga rata)

4.1. Razvoj srednjih škola u Osijeku

Srednjoškolsko obrazovanje u Osijeku započelo je 1729. godine zahvaljujući naporima isusovaca, a kasnije i franjevcima koji su nastavili razvijati sustav. Osim gimnazija koje su se tada počele razvijati, Osijek je s vremenom konačno dobio i strukovne škole. Prva strukovna škola bila je Crtačka, a odmah nakon nje razvijaju se i Trgovačka, Učiteljska, Košaračka i Glazbena škola te šegrtska škola, koja se nalazila na dva mjesta, i na kraju, Ženska škola. Najstarija osječka škola nosila je naziv Velika gimnazija te je ona svoje ime mijenjala često, a naziv Kraljevska Velika gimnazija u Osijeku zadržao se najduže. Profesori koji su predavali u Velikoj gimnaziji nazivali su se magistrima i patrima, a ravnatelji su uz posao župnika imali titulu superiora te su nastavu izvodili u Tvrđi. Sama zgrada Velike gimnazije bila je smještena u današnjem Muzeju Slavonije i kasnije u današnjoj zgradi Ekonomske i upravne škole. Pred kraj vladavine Marije Terezije škola je, zbog nove reforme, osnovala 3 razreda za gramatičku naobrazbu i 2 razreda za humanističku naobrazbu, a učenje latinskoga jezika bilo je obavezno kako bi učenici kasnije mogli raditi državne poslove koji su zahtijevali služenje latinskim jezikom jer je on tada bio i službeni jezik u Hrvatskoj. Više od polovine nastavnih sati odlazilo je na učenje latinskoga jezika, a iako je većini učenika materinji jezik bio hrvatski, u školi se služilo njemačkim jezikom, dok je hrvatski bio namijenjen samo za prevođenje latinskoga. 1778. godine franjevci su preuzeli brigu o Gimnaziji te su uveli i stipendiranje učenika kako bi ih uputili na daljnje obrazovanje. Stipendije su bile namijenjene izvrsnim učenicima lošijega ekonomskog stanja. Do tada je školska godina trajala od početka studenoga do početka rujna, a od 1785. školovanje započinje u rujnu i traje do završetka lipnja. Osim problema germanizacije i mađarizacije koju ovo doba nosi, jedna od većih promjena dogodila se i 1850. godine kada je gimnazijski program od tadašnjih šest godina povećan na osam. Uvedena je i predmetna nastava, a nakon osam godina obrazovanja počinje se polagati matura koja postaje i uvjet za upis na fakultete.¹²

Velika je gimnazija imala i svoju zastavu. „To je bila dvokraka zastava veličine 85 x 123 cm, izrađena od crvenog, svilenog damasta i obrubljena pozlaćenim resama i kićenkama na

¹² Usp. Filipović, Sergej. Osječko srednje školstvo od 1729. godine do početka Prvog svjetskog rata. // *Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti* 2, 2(2010). Str. 44-47. URL: <https://hrcak.srce.hr/63794> (2021-05-15)

krajevima. U sredini zastavnog polja nalazi se obostrano ušivena ovalna slika, ulje na platnu, oivičena zlatnim okvirom. Na aversu je ikonografski prikaz Krista s djecom, ispod čega je polukružni natpis 19 SINITE PARVULOS VENIRE AD ME. (Pustite k meni malene) Marc. 10. 14. 42. , dok se na reversu zastave nalazi ikonografski prikaz svetog Alojzija, ispod čega je polukružni natpis 18 S. ALOYSI. ORA PRO NOBIS. (Sveti Alojzije, moli za nas) 42. (Grubišić, 2001: 62)¹³

4.2. Vrste osječkih srednjih škola

Druga polovina 19. stoljeća doprinijela je razvoju nekolicine srednjih škola u Osijeku. Jedna od škola bila je i Realna gimnazija koja se nalazila u zgradi sadašnje III. (Matematičke) gimnazije, a čijem su otvorenju pomogli grofovi iz obitelji Pejačević. Prva osoba koja se našla u ulozi ravnatelja tzv. realke bio je Franjo Zapadlo, a jedna od značajnijih stavki bila je knjižnica škole, potom prirodopisne, fizikalne i numizmatičke zbirke i na koncu, učila koja su služila za risanje. Osim što je škola po završetku od učenika zahtijevala položenu maturu, za samo pohađanje škole postojao je uvjet da učenik ima napunjenih 10 godina, a zatim i svjedodžbu da je završio pučku školu. Ako učenik nije zadovoljavao te uvjete, morao je položiti prijamni ispit. Druga škola koja je djelovala u to vrijeme bila je Trgovačka. Nastavni plan i program sadržavao je predmete vezane uz knjigovodstvo, trgovačku korespondenciju, trgovačku računicu i mjenično pravo, no bez obzira na to što je bila značajnija čak i od zagrebačke škole, brzo se zatvorila i preselila u Slavonski Brod, što je bilo jako neobično uzevši u obzir da se u Osijeku tada nalazilo mnoštvo tvornica, a trgovaca za izvoz robe bilo je potrebno. Sljedeća škola koja se 1893. godine razvila u Osijeku bila je Učiteljska škola. Ona je kao uvjet za upis postavila dob od 15 godina, liječničku potvrdu, svjedodžbu da je učenik završio malu gimnaziju te prijamni ispit. Škola je u svojem vlasništvu imala dvorište, vrt i knjižnicu namijenjenu učenicima. 1910. godine škola je odobrila upis učenicima te uvela predmete koji su bili namijenjeni samo djevojčicama, poput kućanstva, ručnoga rada, sviranja glasovira te učenja francuskoga jezika. Osim praktičnoga rada kojega su prakticirale skoro sve škole toga doba, Učiteljska škola se posvetila i provedbama različitih ekskurzija.

Prva strukovna škola koja je djelovala u Osijeku bila je Crtačka škola, poznatija kao „Crtarska“, a ona je za zadatak imala podučiti učenike kako crtati geometrijske likove i kako sjenčati te se

¹³ Filipović, Sergej. Osječko srednje školstvo od 1729. godine do početka Prvog svjetskog rata. // *Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti* 2, 2(2010). Str. 47. URL: <https://hrcak.srce.hr/63794> (2021-05-15)

bavila i arhitektonskim crtanjem. Bila je obavezna za sve šegrte koji su za obavljanje svog posla morali biti vješti u crtanju. Košaračka je zanimljiva po tome što se bavila izrađivanjem kućanskih predmeta od vrbe koja je bila jedno od zastupljenijih stabala u tadašnjem Osijeku. Škola je djelovala 26 godina te je predstavila nekoliko izložbi i zaradila mnoga priznanja. Sredinom 19. stoljeća u Osijeku su postojale dvije šegrtske škole. Djelovale su kao strukovne, a učenike su pripremale za kasnije poslove vezane uz postolarstvo, bravarstvo, strojarstvo, stolarstvo, zidarstvo i brojne druge. Za razliku od Šegrtske škole, Glazbena škola se bavila potpuno drukčijom naobrazbom. Podučavala je pjevanje, sviranje gudalačkih glazbala i orgulja te je nadarenim i manje imućnim učenicima omogućavala izvođenje nastave besplatno. Zadnja škola toga razdoblja bila je Viša djevojačka škola, osnovana 1882. godine, a kao zadatak imala je podučiti djevojčice glačanju, krojenju, šivanju i ostalim kućanskim poslovima.¹⁴

¹⁴ Usp. Filipović, Sergej. Osječko srednje školstvo od 1729. godine do početka Prvog svjetskog rata. // *Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti* 2, 2(2010). Str. 47-50. URL: <https://hrcak.srce.hr/63794> (2021-05-15)

5. Osječki školski život krajem 19. i početkom 20. stoljeća

5.1. Osječke gimnazije

Školstvo u Osijeku nestalo je utjecajem Osmanlija i njihove okupacije na osječkom području, a ponovo započinje tek 150 godina nakon osnivanja prve hrvatske gimnazije koja se nalazila u Lepoglavi. Kao što je već navedeno, školstvom su se bavili crkveni redovi, počevši s isusovcima i kasnije franjevcima, da bi sredinom 19. stoljeća ono palo u svjetovne ruke. Velika gimnazija zadržava titulu najstarije i najuglednije gimnazije, a ime joj se pisalo na latinskom jeziku i na njemačkom jeziku. Kako bi bila istaknuta među ostalim realnim gimnazijama, nazivala se humanističkom. Thunova reforma smatra se bitnom prekretnicom osječkoga školskoga sustava jer je njome uvedena predmetna nastava. Osim toga, svećenici prestaju predavati te na njihova mjesta dolaze profesori koji učenike pripremaju za maturu koja im kasnije služi za upis na fakultete. U drugoj polovini 19. stoljeća osniva se i Realna gimnazija u kojoj se uči latinski i grčki jezik te mjerstvo, prostoručno crtanje i krasopis. Neki od predmeta koji su se zadržali i dan danas, a koji su se učili i u Realnoj gimnaziji bili su vjeronauk, hrvatski jezik, strani jezici, geografija, matematika, povijest, fizika i drugi. Zbog toga je škola zahtijevala novu zgradu, čija je izgradnja nakon zamolbe Strossmayera odgođena do sedamdesetih godina, kada se grad pobrinuo za njezino osnivanje u Tvrđi te je škola konačno završena 1890. godine. Neki od velikana tadašnjega doba financirali su i potpomagali gradu pri izgradnji, a od poznatijih imena ističu se članovi obitelji Pejačević, grofovi Khuen, Ivan Adamović Čepinski i brojni drugi. Također, učenici koji su bili vrijedni i odlučni u svojem obrazovanju, a nisu bili naročito imućni dobivali su stipendiju te se u njihovo ime otvorila i zaklada pod nazivom „Društvo za potporu siromašnih a vrijednih realaca“. Jedan od članova toga društva i zajednice bio je barun Gustav Prandau. Kada je realka postala realna gimnazija, nastavni plan i program promijenio se tako što su uvedeni novi predmeti, kao što su filozofijska propedeutika, higijena i gimnastika.¹⁵

„Ispit zrelosti polagao se iz hrvatskog, njemačkog i francuskog jezika, matematike, opisne geometrije te prostoručnog risanja. Program Realne gimnazije omogućavao je učenicima koji

¹⁵ Usp. Filipović, Sergej. Osječke gimnazije na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće: uspjeh, kažnjavanje i školski život. // Glasnik arhiva Slavonije i Baranje 13(2015), 173-179.

su položili ispit zrelosti upisivanje tehničkih i srodnih strukovnih škola i fakulteta te upisivanje matematičko-prirodoslovnih studija, ali i onih društveno-humanističke orijentacije.“¹⁶

Viša trgovačka škola bila je u vezi s Realnom gimnazijom te su je njenim postankom bile u mogućnosti pohađati i djevojčice.

5.2. Vrednovanje nastavnih predmeta

Kraj 19. stoljeća i početak 20. po pitanju školstva nije se bitno razlikovao od današnjice, no profesori su bili vrlo strogi i s učenicima su raspravljali samo o temama po pitanju školovanja. Također, Crkva je imala veliku ulogu u školama te je s njima bila čvrsto povezana. Za razliku od današnjih ocjena koje se vrednuju na način „odličan“, „vrlo dobar“, „dobar“, „dovoljan“ i „nedovoljan“, u navedenom dobu nazivi ocjena nosili su imena „izvrstan“, „veoma dobar“, „dobar“, „dovoljan“, „nije dovoljan“ i „sasvim nedovoljan“, gdje zadnje dvije ocjene ne zadovoljavaju ispunjenje školskih obaveza i nisu prolazne ocjene. Osim takvog načina ocjenjivanja koje se bitno ne razlikuje od današnjeg, ocjenjivalo se i vladanje učenika te izgled pismenih sastava. Prema istraživanju i skupljenim podacima o uspjehu i neuspjehu učenika Realne i Velike gimnazije, istraživači su došli do zaključka da je Velika gimnazija imala bolje rezultate po pitanju ocjena od Realne, no Realna gimnazija je svake godine imala preko 60% učenika koji su pripadali prosjeku Velike gimnazije. Također, u lakše nastavne predmete koje su učenici pohađali, pripadaju vjeronauk, povijest i prostoručno crtanje, dok su se najtežim predmetima smatrali fizika, hrvatski jezik te francuski jezik, a moguć razlog tome bio je što velik broj učenika rodom nije dolazio iz Hrvatske. Matura, koja se tada nazivala „ispitom zrelosti“, nosila je posebnu ocjenu te su se na njoj polagali vjeronauk, latinski, grčki, hrvatski, njemački, matematika, fizika, povijest, zemljopis i prirodopis, u čemu se matura i razlikuje od one danas gdje se od obaveznih predmeta polažu samo hrvatski jezik, matematika i engleski (ili, slabije, njemački) jezik. Vjeronauk je imao najbolji prosjek prolaza, a latinski i grčki zastupali su najlošije postotke prolaza učenika. Osim samih prolazaka te polaganja predmeta, velik problem predstavljalo je i to što su učenici često i u velikim brojevima odustajali od školskog obrazovanja, najčešće već na prvoj godini.¹⁷

¹⁶ Filipović, Sergej. Osječke gimnazije na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće: uspjeh, kažnjavanje i školski život. // Glasnik arhiva Slavonije i Baranje 13(2015), 173-189.

¹⁷ Isto, str. 179-184.

5.3. Posljedice nedoličnoga ponašanja

Kao što je već spomenuto, vladanje je nosilo svoju ocjenu koja je bila vrlo važna. Danas se u školama također ocjenjuje vladanje učenika, no s obzirom na tadašnje vrijeme, profesori su puno blaži i rijetko se događa da učenici zbog vladanja ne završe razred. Naime, u vremenu kada se vladanje ocjenjivalo, a u slučaju da ono nije bilo pohvalno, učenici su dobivali kazne. Taj broj kažnjenih učenika uglavnom nije prelazio 3%. Vjeroučitelji su bili ti koji su pratili ponašanje i vrednovanje učenika u sklopu vladanja te su smatrali kako je ono jednako bitno kao i njihovo znanje, odnosno način ponašanja bio je po ocjenama izjednačen u važnosti kao i ocjenjivanje znanstvenoga napretka. Velik razlog zašto su vjeroučitelji vrednovali vladanje učenika bila je povezanost škole i Crkve. Učenici su morali ispuniti crkvene zapovijedi u jednakoj mjeri kao i školske obveze. Najveći razlog lošeg vladanja učenika i loše ocjene kao posljedice takvog vladanja bilo je izostajanje s nastave te nepoštovanje škole kao ustanove, odgojne i obrazovne. Kao i danas, najstroža kazna podrazumijevala je isključenje iz škole, no u slučaju nekih većih prekršaja, učenicima je školovanje kao takvo bilo potpuno uskraćeno jer im je bilo zabranjeno upisati bilo koju školu koja je na višoj poziciji od pučke škole. Danas bi to bila nezamislivo velika kazna, no učenicima je tada, zbog većih prekršaja slijedio i strogi zatvor gdje bi proveli i do nekoliko sati. Kako bi bili kažnjeni na taj način, učenici su neopravdano izostajali iz škole i to vrijeme provodili u obližnjim kafićima. Danas takve kazne, naravno, ne postoje. Broj sati koje su učenici provodili u strogom zatvoru kretao se od 3 do 12 sati. Još neki od primjera prekršaja koje su učenici činili su laganje učiteljima, pušenje na javnim mjestima, bezobrazno ponašanje prema odraslim osobama (i u školi, ali i izvan nje), psovanje, neurednost i slično. Osim strogog zatvora, učenici su se kažnjavali i tjelesno, gdje se kao primjer nalazi kockanje, odnosno igranje igara za novac, a često se događalo da su učenici i kažnjavani na zahtjev svojih roditelja. Vrlo neobično je to što su učenike kažnjavali zbog odlazaka u kazalište, na što se danas pak svakodnevno učenike potiče kako bi se kulturno uzdigli. Tako su mlađi učenici imali potpunu zabranu posjećivanja kazališta, a učenici viših godina smjeli su u kazalište zalaziti samo ukoliko bi dobili dozvolu odgovorne osobe u školi.¹⁸

¹⁸ Usp. Filipović, Sergej. Osječke gimnazije na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće: uspjeh, kažnjavanje i školski život. // Glasnik arhiva Slavonije i Baranje 13(2015), 184-186.

5.4. O učiteljima Realne i Velike gimnazije u Osijeku

Profesori i učitelji koji su predavali u osječkim gimnazijama bili su različitih nacionalnosti, vjeroispovijesti i različitih pogleda na obrazovanje učenika općenito. Osim Hrvata, u školama su radili i brojni profesori iz Ugarske, a čak i među Hrvatima, profesori su dolazili iz brojnih udaljenih mjesta u zemlji, poput Zagreba, Istre i Slavenskoga Broda. Profesori su tjedno radili do 14 do 20 sati te im je uz plaću bio osiguran i stan. Profesori su čak i polagali zakletve u kojima su iznosili svoje namjere u ulozi nastavnika te su se zaklinjali na časno obavljanje svojih dužnosti. Osim vjere i Crkve, politika je bila snažno zastupljena u školstvu pa se tako učenike odvrćalo od ideala koje je zastupala Stranka prava, a Zemlje Krune sv. Stjepana bile su pod posebnim povećalom glede pozornosti koja im je bila posvećena. Zbog zastupljenosti politike u školama, sukob je često izbijao i među samim učiteljima. Jedan od primjera je sukob dva profesora Realne gimnazije od kojih se jedan zalagao za ukidanje crkvenih ophoda, gdje je ubrzo nakon toga, na zahtjev ravnatelja, zavladao mir te su se profesori ujedinili. Iako su učenici uglavnom bili ti koji su, kako je gore već navedeno, bili kažnjavani za svoje nedolično ponašanje, ni profesorima to nije bila nepoznanica. Ferdo Šišić primjer je profesora koji je dobio ukor Kraljevske sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja je ravnatelju Velike gimnazije poslala službeno upozorenje da vrati sve posuđene knjige zato što na osobne dopise knjižnice on sam nije odgovarao. Profesor je često kasnio s vraćanjem knjiga i time postao primjer nedoličnoga ponašanja. Također, osim bontona i obraćanja učenika profesorima s razinom poštovanja, profesori su trebali biti pravedni uzajamno te stvoriti krug u kojemu se svi svima obraćaju s poštovanjem, a ne samo učenici profesorima. Ukori koji su profesori dobivali u tom smislu obično se odnosio na to što su se učenicima obraćali s „Ti“ umjesto s „Vi“, kako je bilo propisano. Osim pristojnoga ponašanja i obavljanja školskih dužnosti, dolaskom u školu obraćala se pažnja na higijenu i zdravlje što je predstavljalo važan čimbenik pa se samim time u škole uvelo i cijepljenje, ali i naredba da se učionice i ostale prostorije svake škole moraju očistiti barem jedanput na dan. Učenicima Velike gimnazije također je bio omogućen i odlazak na klizalište o školskom trošku i trošku Ministarstva.

Kako su profesori dolazili iz raznih krajeva i zemalja, tako je bilo i s učenicima koji su osim iz Hrvatske, dolazili iz Ugarske, Austrije, Bugarske i drugih te su bili različitih vjeroispovijesti i staleža. Oni učenici koji su upisivali Realnu gimnaziju imali su interes za zanimanja tehničke struke, a učenici Velike gimnazije često su se znali opredijeliti za teološke, pravne i medicinske fakultete. 1904. godine čak se dogodilo da je učenik s najboljim prosjekom generacije upisao studij filozofije. Po broju učenika koji su završili školu i maturirali, Osijek se

ističe kao mjesto koje zauzima najveći broj školovanih učenika odmah nakon Zagreba. Do I. svjetskoga rata Veliku gimnaziju je završilo više od 1900 učenika, a Realnu gimnaziju skoro 500 učenika. Godina kada je najviše učenika u Osijeku maturiralo bila je 1905.¹⁹

¹⁹ Usp. Filipović, Sergej. Osječke gimnazije na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće: uspjeh, kažnjavanje i školski život. // Glasnik arhiva Slavonije i Baranje 13(2015), 186-189.

6. Intervju s Ivanom Pazaver, profesoricom i knjižničarkom knjižnice II. gimnazije Osijek

Kako bi pomogla u pregledu rada knjižnice II. gimnazije Osijek, profesorica i knjižničarka Ivana Pazaver sudjelovala je u intervjuu. Intervju se sastojao od dva dijela: prvi se odnosio na pitanja vezana uz samu knjižnicu, a u drugom je dijelu odgovarala na pitanja vezana uz njezin osobni čitalački ukus i samo čitanje te pogled na posao knjižničara.

1. Od čega se sastoji i što sve obuhvaća posao knjižničarke u Jezičnoj gimnaziji u Osijeku?

Nabavka nove građe, inventarizacija, katalogizacija građe, revizija i otpis; NSK statistika (informacijsko-dokumentacijski rad). Od prošle godine, koju je obilježila pandemija, intenzivno se radi na uređenju internetske stranice školske knjižnice. Za sada je katalog građe vidljiv na stranici II. gimnazije Osijek u spajalici Knjižnica. Također, budući da nije bilo prilike odraditi dijelove iz kulturne i javne djelatnosti, knjižničarka je napravila promotivni film o projektu Moj Osijek koji je organiziran u našoj školi. Uz neposrednu odgojno-obrazovnu djelatnost knjižnice vežu se teme uz medijsku pismenost. Vezano uz te teme, i ukoliko uvjeti budu dopuštali, s učenicima planiram obraditi sljedeće teme: 1. i 2. razredi: 1. Kako komunicirati u digitalno sigurnom okruženju?, 2. Jeste li se upecali?; 3. Sexting i sextortion; 4. Digitalni mediji i mentalno zdravlje; 5. Od informacija do reakcija; 3i 4. razredi: 1. Influenceri; 2. Stereotipi, diskriminacija i kult tijela u medijima; 3. Tko kreira i dijeli dezinformacije, a tko na njih nasjeda?; 4. kako se nositi s teorijama zavjere u učionici?

2. Kakva se sve literatura može pronaći u knjižnici?

Literatura za slobodno vrijeme, pedagoško-metodička literatura, lektira te stručna literatura iz različitih područja.

3. Koliko jedinica knjižne građe knjižnica sadrži?

14665.

4. Osim knjižne građe, sadrži li knjižnica još neku vrstu građe?

Audiovizualna građa: 61; elektronička građa na prijenosnim medijima: 34

5. Koliko jedinica knjižne građe je istovremeno dostupno svakom učeniku? (Koliki je omjer građe na broj učenika u školi?)

Nisam sigurna da u potpunosti razumijem pitanje pa ću broj građe podijeliti s brojem učenika. 29,33. Učenicima je dostupna sva literatura u školskoj knjižnici.

6. Koliko naslova učenik može posuditi odjednom?

Po Pravilniku 4 jedinice odjednom. Ali, ukoliko učenik želi više, ne ograničavam ga. Takvi su rijetki učenici.

7. Kako se u Jezičnoj gimnaziji odvija nabava građe, koji su sve načini nabave te tko je zadužen za odabir novih naslova?

Financiramo se isključivo sredstvima Osnivača (Županija) i MZO-a. takav način financiranja uvjetovan je nabavkom isključivo lektirne građe. Oko lektirnih naslova dogovaram se s profesorima hrvatskoga jezika. Financijska sredstva uvjetovana su brojem učenika. Praksa osnivača je 3,00 kn po učenika. Unazad 3 godine, na ta sredstva mogu računati svake godine jedanput. Sredstva MZO-a su sporadična.

8. Koliko često učenici posjećuju knjižnicu te što najčešće izabiru za čitanje?

Učenici svakodnevno posjećuju knjižnicu. Prema statističkim podacima za prošlu godinu broj aktivnih posuđivača u izvještajnom razdoblju iznosio je 314 korisnika, broj posudbi izvan knjižnice iznosio je 1053 jedinica; broj posudbi je bio malen jer je se, po preporukama HZJZ učenici nisu zadržavala u prostorijama knjižnice te je posudba unutar knjižnice iznosila tek 58 jedinica građe. Broj fizičkih posjeta iznosio je 2320.

9. Osim literature koja je u knjižnici dostupna za posuđivanje, na koji način se učenici još mogu susretati s knjižnicom? Provode li se u knjižnici radionice ili nešto slično?

Prostor naše knjižnice je vrlo ograničen i 56 metara četvornih s 10 sjedećih mjesta te dva računala za učenike. Prostor za izložbe je uglavnom sveden na panoe u školi. Intenzivno radim na internetskoj stranici knjižnice koja je sada u nastajanju.

10. Osim knjiga na hrvatskome jeziku, na kojim je još jezicima građa dostupna?

Engleskom i njemačkom. Spomenula bih izvrsnu suradnju s Goethe Institutom u zagrebu koji nam redovito doniraju nove knjige sadržajem i leksikom prilagođene učenju njemačkog jezika.

11. Osim knjiga, nudi li knjižnica izbor npr. stripova te mislite li da je građa u stripovima i AV građa također korisna na istoj razini kao i knjige ili postoji razlika?

Knjižnica II. gimnazije nažalost, zbog prostornih ograničenja, ne nudi stripove. Smatram da su stripovi izvrstan način za poticanje čitanja, pogotovo mlađeg uzrasta. Naime, majka sam dječaka starog 9 godina koji obožava stripove o kapetanu Gaćeši autora Dava Pilkeya. Na njegovom primjeru vidim koliko je mlađim čitateljima bitan odnos slike i riječi. Jedna je moja korisnica izrazila želju za stripovima pa sam je spojila s učenikom koji ima kolekciju stripova.

12. Što se događa u slučaju da učenik ne vrati na vrijeme knjigu ili ju izgubi? Slijede li sankcije u nekom obliku?

Po preporukama matične službe ne naplaćuje se zakasnina te nema sankcija za nevraćene knjige. Razrednici igraju veliku ulogu u podsjećanju učenika na vraćanje knjiga.

13. Koliko dugo radite u knjižnici Jezične gimnazije?

19 godina.

14. Postoji li određena stvar koju smatrate najdražom prilikom obavljanja svoga posla?

Interakcija i neposredan rad s učenicima.

15. Koji posao knjižničara je po Vama najzanimljiviji, a koji biste voljeli izbjeći?

Najzanimljiviji je rad s korisnicima i nabavka nove literature, voljela bih izbjeći reviziju i otpis, ali naravno da ne mogu. Volim ovaj posao u svim oblicima, ali oko reviziji i otpisa mi je najteže naći povjerenstvo jer se to uglavnom radi ljeti, a istovremeno se provodi i državna matura pa je teško sastaviti povjerenstvo. A osim toga, i zamjenica sam ispitne koordinatorice pa sam angažirana i oko provođenja ispita državne mature.

16. Što Vas je privuklo tome da radite kao knjižničarka?

Naravno, ljubav prema knjigama. Uz Dopunski studij knjižničarstva, imam i titulu prof. hrvatskog jezika i književnosti. Smatram da jedno drugo nadopunjuje. Naravno da je knjižnica obuhvaća puno više osim knjiga, pogotovo u ovom digitalnom okruženju, ali posao knjižničarke zahtijeva stalno učenje i usavršavanje tako da sam i ja, koja nisam odrasla u digitalnom dobu, uz svoje mlade korisnike uspijevam pohvatati konce.

Također, naša stalna Županijska stručna vijeća i Matična služba pružaju stalnu podršku u radu.

17. Koja je Vaša najdraža knjiga? Zašto?

Ime ruže Umberta Eccia i Zločin i kazna F. M. Dostojevskog. Ime ruže zato što sam poslije nje postala opsjednuta filozofijom i knjižnicama kao mističnim mjestima u kojima se čuva znanje (nadam se da me ne doživljavaju kao knjižničara iz knjige), i uvijek mi je podsjetnik da znanje treba dijeliti, a ne ga sebično čuvati. Nikada neću zaboraviti osjećaj nakon pročitane djela Zločin i kazna i psihološku karakterizaciju Raskolnikova, koliko i njegovo prezime ima duboko značenje. Dostojevski mi je i dalje jedan od najdražih pisaca.

18. Sviđaju li Vam se knjige koje se zadaju za lektiru? Također, mislite li da su sve lektire primjerene dobi učenika u kojoj su im zadane za čitanje?

Mislim da je novim popisom (tzv. Škola za život) lektira ipak postala pristupačnija učenicima. Sviđa mi se što profesori imaju određenu slobodu u nastavi književnosti. Nažalost, financijska sredstva ne prate uvijek tu slobodu.

19. Čitate li u slobodno vrijeme? Ako da, u kojoj dobi Vam se ljubav prema čitanju razvila?

Čitam i previše. Od kada sam otkrila kindle i dostupnost knjiga za 5\$ (oko 35 kn) (6,45 \$ je najviša cijena koju sam platila) čitam u svakom slobodnom trenutku. Mislim da je to način na koji potaknuti čitanje. Velika baza knjiga različitog sadržaja, relativno jeftino pa čak i besplatno, dostupne recenzije čitatelja koji jednostavnim rječnikom izražavaju svoje mišljenje i svatko može naći što mu se sviđa. Također su odlične i čitateljske grupe kao goodreads.

Točno znam kada, 3. razred srednje škole prof. Jasna Galić Minarik i obrada djela Zločin i kazna. I do tada sam puno čitala, ali ta lektira i taj trenutak su obilježili moje buduće čitateljske stavove i navike.

20. Jeste li se ikada susreli s učenicima koji odbijaju čitati? Kakav savjet biste dali takvim učenicima te kako biste ih uvjerali da je čitanje zabavno i korisno?

Takvih učenika je velika većina. Uglavnom ne čitaju ništa čemu treba posvetiti previše vremena (ne svi, ali velika većina njih). Mislim da veliku ulogu imaju profesori hrvatskog jezika i točno znam kod kojeg se profesora koliko čita. Da imam više knjiga

za čitanje u slobodno vrijeme (beletristike), mislim da bi učenicima mogla pružiti više sadržaja. Jako mi se sviđa rad našeg GISKO-a koji uz različite digitalne sadržaje, radionice, igraonice nudi i dobru knjigu. Dio odgovara na ovo pitanje je i odgovor na prethodno.

21. Po Vašem mišljenju, zašto je važno čitati?

Razvijanje kritičkog mišljenja i vokabulara, bolja vizualizacija, odmak od svakodnevice... Teško mi je odgovoriti na to pitanje jer ni sama sa svojim djetetom ne uspijevam u tome, ali vidim koliko je sretan kada sam pročitao neku priču. Mislim da je, općenito kod mlađe generacije, problem koncentracija, sve se piše pokratama i emocije se izražavaju emojiima. Mislim da čitanje omogućava uživanje u trenutku.

22. Što biste savjetovali budućim knjižničarima?

Ne samo čitanje nego i praćenje suvremenih tehnologija, što mislim da mlađim generacijama nije problem. Ja se trudim, ali kod mene to već ide sporije. Još bih savjetovala da ne zaborave na knjigu, ali svjesna sam da suvremenog knjižničara nema bez digitalnih alata.²⁰

²⁰ Pazaver, Ivana. Osobni intervju. 7. 7. 2021.

7. Zaključak

Knjižnice u osječkim školama nisu bile najpoznatije po bogatstvu svoje građe ili pak postojanju osim u sklopu nekolicine škola i zato ne možemo dati jasan pregled kako su neke od njih nastale, no Knjižnica Jezične gimnazije u Osijeku svoju je građu naslijedila od nekoliko poznatih i kvalitetnih ustanova koje su nekad djelovale na osječkim područjima. Dvije ustanove koje se ističu Gimnazija je Sare Bertić uz suradnju Centra za usmjereno obrazovanje „Braća Ribar“ (CUO). Iako je knjižnica relativno nova, ima dugačku povijest nastanka iza sebe imajući na umu redoslijed kako su se gimnazije i škole u Osijeku općenito razvijale. Neke škole mijenjale su imena više puta, a svako ime pričalo je svoju priču i nosilo se s promjenama koje im je vrijeme u kojemu su živjele donosilo. Školstvo tog doba kao takvo bilo je na nekoliko načina drukčije od današnjeg. Ocjene su bile nijansu drugačije, ocjenjivalo se vladanje učenika, a kazne su bile puno strože nego danas. Za prekršaje koji bi danas prošli uz lakšu opomenu, tada su se dobivali sati u strogom zatvoru i potpuno isključenje iz škole uz zabranu upisa svih škola koje nisu pučke. No, iako su učenici bili kažnjavani na razne načine ni profesorima nije nedostajalo opomena koje su dobivali jer zanemaruju obveze poput vraćanja knjiga u knjižnicu. Zašto je važno čitati knjige, kako mlade usmjeriti te kako ih potaknuti na čitanje pitanja su na koja profesorica i knjižničarka II. gimnazije u Osijeku daje odgovore u intervjuu. Dublje nas uvodi u poslovanje knjižnice te nas upućuje na naredne projekte knjižnice, koji su nažalost usporeni i spriječeni pandemijom COVID-19. Knjižnica zauzima jako malen prostor zbog čega je teško održati bilo kakve radionice i projekte, no nastanak nove web stranice knjižnice trebao bi omogućiti stvaranje novih ideja i veću povezanost između knjižnice i učenika. Gledajući na izvore korištene u ovom radu pa tako i provedeni intervju, može se zaključiti da je knjižnica II. gimnazije u Osijeku velikim dijelom doprinijela i samome razvoju grada Osijeka. Učenici koji polaze tu školu imaju malu, ali bogatu i raznoliku zbirku knjižne i knjižnične zbirke. Knjige su dostupne na više jezika, a ne samo hrvatskom te time mogu zadovoljiti razne potrebe učenika u njihovom čitalačkom razvoju. Radionica nema previše, čiji je uzrok mali prostor u kojemu je knjižnica smještena, no knjižnično osoblje trudi se pristupiti učenicima na razne druge, kvalitetne načine. Jasna je ljubav prema poslu koje knjižničarke obavljaju, kao i trud koji se ulaže u daljnji razvoj i odgoj učenika što se ne smije zanemariti.

8. Prilozi

Pitanja postavljena dipl. knjižničarki II. gimnazije u Osijeku, Ivani Pazaver

1. Od čega se sastoji i što sve obuhvaća posao knjižničarke u Jezičnoj gimnaziji u Osijeku?
2. Kakva se sve literatura može pronaći u knjižnici?
3. Koliko jedinica knjižne građe knjižnica sadrži?
4. Osim knjižne građe, sadrži li knjižnica još neku vrstu građe?
5. Koliko jedinica knjižne građe je istovremeno dostupno svakom učeniku? (Koliko je omjer građe na broj učenika u školi?)
6. Koliko naslova učenik može posuditi odjednom?
7. Kako se u Jezičnoj gimnaziji odvija nabava građe, koji su sve načini nabave te tko je zadužen za odabir novih naslova?
8. Koliko često učenici posjećuju knjižnicu te što najčešće izabiru za čitanje?
9. Osim literature koja je u knjižnici dostupna za posuđivanje, na koji način se učenici još mogu susretati s knjižnicom? Provode li se u knjižnici radionice ili nešto slično?
10. Osim knjiga na hrvatskome jeziku, na kojim je još jezicima građa dostupna?
11. Osim knjiga, nudi li knjižnica izbor npr. stripova te mislite li da je građa u stripovima i AV građa također korisna na istoj razini kao i knjige ili postoji razlika?
12. Što se događa u slučaju da učenik ne vrati na vrijeme knjigu ili ju izgubi? Slijede li sankcije u nekom obliku?
13. Koliko dugo radite u knjižnici Jezične gimnazije?
14. Postoji li određena stvar koju smatrate najdražom prilikom obavljanja svoga posla?
15. Koji posao knjižničara je po Vama najzanimljiviji, a koji biste voljeli izbjeći?
16. Što Vas je privuklo tome da radite kao knjižničarka?
17. Koja je Vaša najdraža knjiga? Zašto?

18. Sviđaju li Vam se knjige koje se zadaju za lektiru? Također, mislite li da su sve lektire primjerene dobi učenika u kojoj su im zadane za čitanje?
19. Čitate li u slobodno vrijeme? Ako da, u kojoj dobi Vam se ljubav prema čitanju razvila?
20. Jeste li se ikada susreli s učenicima koji odbijaju čitati? Kakav savjet biste dali takvim učenicima te kako biste ih uvjerali da je čitanje zabavno i korisno?
21. Po Vašem mišljenju, zašto je važno čitati?
22. Što biste savjetovali budućim knjižničarima?

9. Popis literature

1. Filipović, Sergej. Osječke gimnazije na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće: uspjeh, kažnjavanje i školski život. // Glasnik arhiva Slavonije i Baranje 13(2015), 173-189.
2. Filipović, Sergej. Osječko srednje školstvo od 1729. godine do početka Prvog svjetskog rata. // Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti 2, 2(2010). Str. 44-51. URL: <https://hrcak.srce.hr/63794> (2021-05-15)
3. Pazaver, Ivana. Osobni intervju. 7. 7. 2021.
4. Radman, Ljuba. „Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine: Osvrt na školovanje knjižničara u Osijeku od 1977. do 1990. godine.“ 1998: 9.
5. Radman, Ljuba. Povijesni hod. u: II. gimnazija Osijek: 95 godina od početaka 20 godina u suvremenosti. Osijek : II. gimnazija Osijek, 2012. Str. 17-52.